

Inhoud

Inleiding	7
DEEL 1 Van 'voorbeelden van goede praktijk' naar 'goede praktijkvoorbeelden'	11
1 De vanzelfsprekendheid voorbij	13
1.1 Goede en/of beste praktijk: terminologie	14
1.2 Goede praktijk en de zorg voor onderwijskwaliteit	14
1.3 Problematische vooronderstellingen	15
1.3.1 <i>Normativiteit</i>	15
1.3.2 <i>Politiek</i>	17
1.3.3 <i>Contextgebondenheid</i>	18
1.3.4 <i>Werkzaamheid of doelmatigheid</i>	19
1.4 De vanzelfsprekendheid voorbij	19
2 Naar een passende theoretische bril	20
2.1 Een communicatietheoretisch perspectief	20
2.2 Een innovatietheoretisch perspectief	21
2.2.1 <i>Onderwijsvernieuwing is een betekenisvol proces voor de betrokkenen</i>	22
2.2.2 <i>Onderwijsvernieuwing gebeurt nooit in een vacuüm, maar altijd in een context</i>	23
2.2.3 <i>Het implementeren van een vernieuwing veronderstelt een leerproces bij de betrokkenen</i>	24
2.3 Een professionaliseringsperspectief	25
2.4 Besluit	26
3 Hoe werken praktijkvoorbeelden? Lessen uit onderzoek	26
3.1 Het onderzoek	26
3.1.1 <i>Fase 1: explorerend onderzoek van relevante determinanten en kritische kenmerken</i>	27
3.1.2 <i>Fase 2: follow-up van 'gebruikers'</i>	28
3.2 Resultaten	29
3.2.1 <i>Praktijkvoorbeeld als bron voor professionele ontwikkeling?</i>	29
3.2.2 <i>Determinanten van de impact van praktijkvoorbeelden</i>	32
3.3 Discussie	42
4 Samenvatting en besluit: de contouren van een goed praktijkvoorbeeld	44

DEEL 2 Vanuit een onderzoekshouding naar een methodiek van goede praktijkvoorbeelden	47
1 Nascholing voor professionele ontwikkeling en schoolontwikkeling: een voorbeeld	50
1.1 Aanleiding en context	50
1.2 Uitgangspunten: 'ritsen' als kern van professionele ontwikkeling	51
1.3 Ontwerp en verantwoording van het nascholingsproject	52
1.3.1 <i>Individuele professionele ontwikkeling en schoolontwikkeling moeten samengaan</i>	53
1.3.2 <i>Van theoretisch inzicht naar verandering in school- en klaspraktijk en weer terug</i>	56
1.3.3 <i>De expertise van de schoolleiding versus de expertise van het leerkrachtenteam</i>	57
1.3.4 <i>De inhoud van het nascholingscurriculum en de didactische vormgeving van de sessies</i>	58
1.3.5 <i>Theorieontwikkeling over nascholingsdidactiek (onderzoek) en praktijktoetsing</i>	61
1.4 Evaluatie	62
1.4.1 <i>Systematisch verzamelen van evaluatiedata</i>	62
1.4.2 <i>Globale evaluatie door de deelnemers</i>	63
1.4.3 <i>Effecten en impact van het nascholingsproject</i>	66
1.5 Algemene conclusie en besluit	68
2 Het documenteren van een praktijkvoorbeeld	68
2.1 De onderzoekshouding als voorwaarde en middel	68
2.2 De methodologie van kwalitatieve gevalsstudies in een notendop	70
2.3 Aan de slag	71
2.4 Het verzamelen van gegevens	72
2.4.1 <i>Wat zijn gegevens of data?</i>	72
2.4.2 <i>Technieken voor het verzamelen van data</i>	73
2.4.3 <i>Haalbaarheid</i>	77
2.5 Het bewaken van de kwaliteit van de onderzoeksdata	77
2.6 Data-analyse	79
2.6.1 <i>Begripsomschrijving</i>	79
2.6.2 <i>Kwaliteitsbewaking bij de data-analyse</i>	80
2.7 Besluit	81
3 Het 'schrijven' van een goed praktijkvoorbeeld	81
3.1 Het doel van goede praktijkvoorbeelden	82
3.2 De opdracht voor de schrijvers	83
3.3 Een leidraad voor het schrijven	84
3.3.1 <i>Situering en formele beschrijving van context en actoren</i>	85
3.3.2 <i>Het verhaal van het praktijkvoorbeeld: wat is er gebeurd en wat gebeurt er nog?</i>	85
3.3.3 <i>De verdieping van het verhaal: op zoek naar het waarom</i>	86
3.3.4 <i>Samenvattende conclusies</i>	90
3.4 Het 'publiceren'	91

3.5	Conclusie en samenvatting	91
3.5.1	<i>Voorwaarden in het onderzoeksproces</i>	91
3.5.2	<i>Ondersteunende voorwaarden (werkcondities)</i>	92
3.5.3	<i>Voorwaarden bij de schrijver</i>	92
DEEL 3	Ervaringen en illustraties van het (leren) maken van goede praktijkvoorbeelden	93
	Praktijkvoorbeeld 1	96
1	Wat is er gebeurd? De beschrijving van het proces	96
1.1	Inleiding en situering	96
1.2	Over de school en haar visie op taal(vaardigheid)	96
1.3	Het verleden: de jaren negentig	98
1.4	Vernieuwde interesse door het GOK-beleid	98
1.4.1	<i>GOK en de gekozen thema's</i>	98
1.4.2	<i>Werken met een plan</i>	99
1.4.3	<i>In kaart brengen van de concrete acties rond taal</i>	99
1.4.4	<i>Prioriteiten opstellen</i>	100
1.4.5	<i>Overgaan tot acties</i>	102
1.4.6	<i>Evalueren om ervan te leren</i>	104
1.4.7	<i>Formuleren van conclusies en bijsturingen</i>	105
1.4.8	<i>Nieuwe acties opzetten vanuit de evaluaties</i>	105
1.5	Ontmoedigd maar toch dapper verder werken	107
1.6	Een nieuw elan	108
2	Poging tot analyse: waarom is het proces gelopen zoals het gelopen is?	109
2.1	Het belang van een goed draaiende werkgroep: de rol van de schoolleider en de werkgroepvoorzitter	109
2.1.1	<i>De schoolleider</i>	109
2.1.2	<i>De (voorzitter van de) werkgroep taalbeleid (WTB)</i>	110
2.2	Waarom doofde het vuur in de eerdere 'werkgroep taalgebruik op school'?	111
2.3	Algemene betrokkenheid bij het project	111
2.4	Wat hebben ze ervan geleerd? Leren van de evaluatie	112
2.5	Over de implementatie van taal(vaardigheids)beleid en de rol van twee belangrijke spelers	113
3	Tot besluit	113
	Praktijkvoorbeeld 2	114
1	Inleiding – opzet	114
2	Situering van de casus	114

6 GEEF EENS EEN VOORBEELD

2.1	Context van de school	114
2.2	Verdeling van de GOK-uren	115
2.3	Overzicht GOK-initiatieven preventie en remediëring van leerachterstanden	115
2.4	Overzicht GOK-initiatieven taalvaardigheid	118
2.5	Andere GOK-initiatieven	120
2.6	Belang van externe communicatie	121
3	Analyse: bronnen voor een geslaagd GOK-beleid	122
4	Besluit	127
	Literatuur	129